

Beskrivelse af det fælles faglige fundament i Strandbo

Vores vision (Anne linder)

I Strandbo har vi en vision om, at vi vil gøre alle børn livsduelige.

Livsduelighed kan siges at være en helhed bestående af fire elementer *selvtillid, selvværd, selvfølelse* (disse 3 elementer tilsammen har betegnelsen integritet) og *trivsel*.

- *Selvtillid* handler om barnets rygsæk af succesoplevelser. Det at lykkedes skaber en følelse af mestring og en tro på sig selv, som giver barnet tillid til, at det kan klare de opgaver, det bliver stillet overfor.
- *Selvværd* er barnets grundlæggende følelse af at være noget værd. Det er oplevelsen af, at være god nok og følelsen af, at kunne bidrage til fællesskabet med sin personlighed og tilstedeværelse.
- *Selvfølelse* er produktet af selvtillid og selvværd. Det er kernen i barnets selvbillede.
- *Trivsel* handler om flere parameter i barnets liv. Barnets oplevelse af at trives er også betinget af de resterende tre elementer. Men helt grundlæggende handler trivsel om barnets basale behov og barnets egen oplevelse af at trives, det vil sige følelsen helt nede i maven af - at have det godt.

Livsduelighed handler om, at kunne håndtere de udfordringer man møder i livet. Vi lever i en foranderlig verden, der stiller skærpede krav til den enkelte og den enkeltes måde at leve og forvalte sit eget liv på. Livet vil byde på mødet med modstand, nederlag og tab og livsduelighed er netop den styrke og evne i det enkelte menneske, der gør, at man kan overkomme dette møde med modstand – uden at gå i stykker.

Hvis man tænker på legetøjet tumlingen er den et fint billede på, hvad livsduelighed betyder. For selvom tumlingen for en kort stund mister fodfæste kan den finde tilbage til sit ståsted og genvinde balancen. Som barn og voksen kræver denne evne en stærk forankring i troen på sig selv og derfor er selvværd, selvtillid og barnets selvbillede helt centrale elementer i livsduelighedsbegrebet.

Et eksempel fra vuggestuen

En 2årig vil så gerne køre på en af de store cykler på legepladsen. Barnet kan lige komme op og sidde på sadlen, men kan ikke nå pedalerne. Barnet bliver tydeligt frustreret, ked af det og vred – for en stund, men så rejser barnet sig igen og i samarbejde med en voksen finder barnet en cykel, der er mere passende, og barnet cykler af sted.

Eksemplet viser et livsdueligt barn der genfinder fodfæstet ligesom tumlingen. Barnets verden går ikke i stykker af en udfordring, barnet rejser, finder en løsning og kommer videre.

At være livsduelig rummer også en dimension af at være tilfreds som menneske, at være tilfreds med det liv man har valgt at leve og have fokus på det, der gør livet værd at leve.

Den vitale livskraft, der udspringer af tilfredsheden, er den kraft, der giver det enkelte barn og voksen overskuddet til at kunne bidrage og hjælpe i ens nære miljø, men også i større sammenhænge i samfundet som man ikke nødvendigvis er en del af selv.

Med følelsen af tilfredshed og overskuddet til at bidrage afstedkommer livsduelighed en positiv udviklingsspiral, da det at bidrage og hjælpe skaber en følelse af at være værdifuld for andre, som igen fremmer tilfredsheden hos den enkelte, som så igen giver overskud til at bidrage osv. osv.

Vores pædagogiske arbejde med at gøre alle børn livsduelige indebærer:

- at alle børn kender sine egne ressourcer og grænser og kan tage ansvaret for eget liv samt indgå i forpligtende fællesskaber med andre.
- at alle børn får muligheden for at udvikle sig optimalt ud fra det enkeltes barns potentiale og får udfordret sine evner både socialt, kropsligt og personligt.

Vores kerneværdier (Anne Linder og Ole Henrik Hansen, og derudover er der brugt følgende bøger: "Barnet i centrum" og "Glædens pædagogik")

Tilknytning, emotionelle relationer og sociale samspil af høj kvalitet er afgørende elementer for børns personlige og sociale udvikling og særligt barnets selvforfølelse. Vi ved at kvaliteten af de samspil og relationer børn indgår i helt fra de er spæd har en væsentlig – hvis ikke alt afgørende rolle for barnets trivsel og udvikling.

På dette grundlag ser vi i Strandbo følgende tre værdier - *tryghed, omsorg og glæde* som det grundlæggende fundament for at udvikle sig til et livsdueligt barn, der er i trivsel og besidder selvtillid, selvværd og et positivt selvbillede.

Et fundament af tryghed, omsorg, glæde og nysgerrighed tror vi på i Strandbo skabes gennem nærværende og engagerede voksne, som knytter sig til børnene og tager ansvar for at skabe gode relationer og samspil af høj kvalitet.

I de nye styrkede pædagogiske læreplaner 2019 står der skrevet, at barndommen har en værdi i sig selv og dette udsagn er netop hvad vores 4 kerneværdier støtter op om. De 4 værdier skaber et grundlag for en tryk barndom med glæde og overskud til, at barnet kan udvikle sig, lære og trives.

Tryghed

Tryghed skaber overskud til at lege og lære. At barnet oplever at være tryk, er afgørende for barnets mulighed for at udvikle sig, være nysgerrig, udfordre sig selv og verden, indgå i sociale sammenhænge, skabe nye relationer, knytte sig til de andre børn og voksne osv.

Hvad gør vi?

Organisatorisk skaber vi tryk rammer i vores børnehus ved at børnene er stueopdelte, så de får et tilhørsforhold til en fast gruppe af børn, voksne og den fysiske stue. Det at høre til i et fællesskab skaber tryk for den enkelte, fordi det er velkendt og fordi det bliver en del af den "jeg" er, der skabes et "vi".

Derudover arbejder vi ud fra en nogenlunde fast dagsrytme, som skaber genkendelse og forudsigelighed, som igen skaber tryk fordi børnene ikke skal koncentrere sig eller bekymre sig om, hvad der nu skal ske. Børnene genkender rutinerne og i det de stoler på, at de voksne har styr på rammerne, skaber det plads til, at barnet kan lege, trives og udvikle sig.

Vi er opmærksomme på at være tilgængelige voksne, så alle børn har oplevelsen af altid at kunne komme til en voksen ved behov og få mødt sit behov. Det skaber en grundlæggende tryghed at vide, at der altid er hjælp at hente hos en voksen, der tager sig tid til en, forstår en og favner en.

Omsorg

Omsorg drejer sig grundlæggende om det at bekymre sig om og tage vare på et andet menneskes velbefindende. I arbejdet med børn kan omsorg siges at dreje sig om at tage hånd om børns trivsel, udvikling, læring og dets dannelse. Omsorg er også at sikre, at barnet guides i retning af at blive den bedste udgave af sig selv i trygge og omsorgsfulde rammer.

Hvad gør vi?

Vi anser, at der er tale om 2 former for omsorg, som begge udspringer af lysten og opmærksomheden på at tage sig af barnets trivsel og udvikling.

Der er både tale om den mere praktiske omsorg, som vi mener dækker over at sørge for, at barnet får tørt tøj på hvis det er blevet vådt, at sikre barnet hverken fryser eller har det for varmt, at barnet ligger godt når vi putter barnet, at barnet er mæt osv.

Der er også tale om en mere følsom og kærlig omsorg, som dækker over en voksen, der er lydhøre over for barnets signaler og følelsesmæssige behov så som at give barnet trøst ved behov, en kærlig hånd på ryggen, et kram, et skød at sidde på osv.

Glæde

Anser vi som et af de væsentlige elementer i barndommens fundament. Glæden er med til at skabe trivsel og overskud. Overskud til udvikling og overskud til at danne relationer og venskaber samt overskud til at indgå i sociale fællesskaber. Glæde og humor kan anses som vitaminer for en god relation både barn-barn og barn-voksen.

Glæde er også en væsentlig komponent i det gode læringsmiljø – glade børn lærer mere.

Glæde skaber gode stunder og gode minder, som skaber en positiv livsfortælling og et positivt billede af ens væren i livet.

Hvad gør vi?

Glæde smitter!! Derfor er vi først og fremmest rollemodeller som udviser og udtrykker glæde. Vi griner med børnene, vi spejler børnenes glæde, vi leger, danser og interagerer med smil på læberne. Omvendt smitter vrede, dårligt humør og negativitet på samme vis!! Vi er derfor opmærksomme på at holde en god stemning i huset. Et godt kollegaskab og arbejdsmiljø skaber arbejdsglæde, og som sagt – glæde smitter! Vi er positive og vi taler altid pænt både de voksne indbyrdes og til alle børn, samtidig med at vi hjælper børnene indbyrdes med at tale pænt til hinanden.

Vores kerne af pædagogiske metoder og væremåder

I Strandbo arbejder vi med vores vision og vores 3 kerneværdier via 5 *pædagogiske metoder og væremåder* som gør sig gældende i alt vores pædagogiske arbejde med alle børn.

- *Anerkendelse*
- *Samspilstemaerne*

- *Zonen for nærmeste udvikling*
- *Selvhjulpenhed og aktiv læring*
- *Ressourcesyn*

Anerkendelse (Berit Bae og Anne-Lise Schibbye)

Anerkendelse er baseret på et eksistentielt behov hos alle mennesker for at blive set, hørt og bekræftet af dem, som vi har en relation til. Børn er afhængige af den måde de mødes på og de reaktioner de får fra de voksne omkring sig for at danne sit eget selvbillede. Barnet udvikler selvstændighed og en sund selvfølelse og selvforståelse via bekræftelse og anerkendelse af barnets følelser, tanker og handlinger. Barnet får muligheden for at etablere et forhold til sig selv og udvikle sin integritet. Barnet lærer at forstå egne og andres følelser, tanker og handlinger ved at blive bekræftet fra de voksne.

Anerkendelse er ikke en kommunikationsmetode eller et redskab, det er derimod en væremåde, der kan bidrage til at udvikle barnets selvrespekt, selvtillid og selvstændighed.

*"Anerkendelse kommer til udtryk gennem hele den måde man er i relation til andre på og udspringer af ligeværdighed og respekt"*¹. Der kan altså ikke være tale om en anerkendende relation, hvis den ene part føler sig mere eller mindre værd end den anden.

Når nu der er tale om ligeværdighed som et princip for en anerkendende relation og vi i det pædagogiske virke er i interaktioner med børn, er det fuldkommen afgørende, at vi voksne er bevidste om, at vi har det fulde ansvar for relationens kvalitet.

Relationen barn-voksen er en asymmetrisk relation, hvor den voksne har definitionsmagten, det vil sige magten til at definere relationens regler – hvad der er rigtigt og forkert, hvad der er legitimt osv. Definitions magten kan derfor bruges på en anerkendende måde og dermed fremme barnets selvbillede, men kan samtidig også misbruges sådan at barnets selvrespekt og selvstændighed undermineres.

Den anerkendende væremåde kan siges at indeholde 4 elementer:

1. *Forståelse og indlevelse* handler om, at den voksne forsøger at gå ind i barnets oplevelsesverden og se situationen ud fra barnets erfaringsbaggrund. Heri ligger evnen til, at forsøge at forstå barnets mening og intention gennem det at være lydhør og åben i kommunikationen. Det handler altså grundlæggende om at se situationen/handlingen ud fra barnets perspektiv.

2. *Bekræftelse* handler om barnets ret til, at have sine egne oplevelser, tanker og følelser. Når barnet møder en voksen, der accepterer alle følelser og forsøger at møde barnet i følelsen, gør det barnet i stand til at handle, føle og tænke ud fra sig selv. Det betyder ikke, at den voksne umiddelbart er enig i følelsen/handlingen eller søger at tilfredsstille barnets følelse eller oplevelse. Den voksne agerer ved, at bekræfte følelsen og viser indlevelse – uden at vurdere med ris eller ros – enten ved at gentage eller spejle barnets udsagn samtidig med, at den voksne via et nik eller anden nonverbal handling formidler forståelse.

¹ Voksnes definitions magt og børns selvoplevelse af Berit Bae s. 8

3. *Åbenhed* handler om den voksnes evne til at møde barnet med åbenhed og dermed stille sig åben, over for det som barnet er optaget af og samtidig afvæbne sin kontrollerende adfærd. Den voksne skal turde, via en åben og undrende kommunikationsform, at give noget af kontrollen over samtalen eller situationens forløb over til barnet. På den måde får barnet muligheden for, at have ret til egen oplevelse og følelse – uden at den voksnes kommunikationsform definerer barnets – ved for eksempel at stille lukkede og kontrollerende spørgsmål, som leder i retning af den voksnes intention.

4. *Selvrefleksion og afgrænsethed* handler om, at kunne skelne mellem egne og andres oplevelser, intentioner og målsætninger, det vil sige, at skelne mellem det der foregår i en selv og i barnet. Det handler altså om, at den voksne skal være i stand til at bekræfte og give barnet ret til sin egen oplevelse – uden at den voksnes intention med en given situation overtager barnets.

Hvad gør vi?

Vi er først og fremmest bevidste om, og opmærksomme på, hvilken betydning kvaliteten af vores samspil med alle børn har indflydelse på det enkelte barns trivsel, selvbillede og selvudvikling. Det betyder, at vi er opmærksomme på os selv og den måde vi møder det enkelte barn på. Vi er selvrefleksive i forhold til vores kommunikationsmåde over for det enkelte barn.

For at møde det enkelte barn anerkendende har vi fokus på det enkelte barns hensigt, dets perspektiv, barnets optagethed og barnets følelser. Vi lytter åbent til barnets fortællinger af oplevelser uden at være forudindtaget, vurderende eller fordomsfulde, også i konfliktsituationer. Vi viser forståelse og empatisk indlevelse ved at finde genkendelse i barnets følelser hos en selv – både ved glæde og ved tristhed. Det betyder ikke, at vi har den samme følelse som barnet, men at vi har kendskab og har mærket samme følelse selv, så vi ved, hvordan barnet har det og vi tør at udforske den følelse sammen med barnet, så barnet bliver bekræftet og anerkendt.

Et eksempel fra vuggestuen:

Et barn græder lidt og henvender sig til den voksne og siger "Jeg ha min mor". Den voksne sætter sig ned med barnet og svarer "Det kan jeg godt forstå du gerne vil. Det er okay at savne sin mor. Men lige nu er du her i vuggestuen sammen med mig og jeg vil rigtig gerne lave noget med dig, eller vi kan spørge nogle af de andre børn, om de vil lege".

Eksemplet viser hvordan den voksne anerkender barnets følelser, samtidig med at barnet støttes og vejledes i at rumme følelsen og finde alternativer til, hvordan barnet kan håndtere følelsen og klare dagen indtil mor kommer.

Et eksempel fra børnehaven:

Et barn bliver meget vred og forlader skrigende og råbende stuen, da vi skal spise. En voksen fra stuen følger efter og spørger ind til hvad, der er i vejen. Barnet ignorerer den voksnes invitation til samtale og skrider fortsat. Den voksne bekræfter barnet "Du er vred, men kan du fortælle mig hvorfor?". Barnet fortæller, at det ikke er tilfreds med dagens menu, da der er karry i. Den voksne forklarer barnet, at det nu engang er det vi skal have at spise i dag. Den voksne siger, at det er okay, at han ikke kan lide maden og den voksne foreslår ham at spise det han evt. kan lide. Og han må også gerne lade være med at spise, men han skal sidde på sin plads under måltidet, mens resten af børnene spiser. Barnet bliver hjulpet hen til sin plads, hvor han sidder uden at spise.

Her ser vi, at barnets følelser - vrede og frustration over dagens mad – får lov til at komme til udtryk. Den voksne bekræfter, at han er vred og den voksne tager barnets følelse alvorligt og respekterer, at han ikke kan lide karry. Den voksne kommer med alternative handlingsmuligheder. Han kan vælge at spise det, der ikke er karry i, men det bliver stadig gjort tydeligt, at det forventes at han sidder med til bords. Vi skaber således rammerne for hvad, der er acceptabel adfærd og hvad der ikke er, men vi vurderer eller irrettesætter ikke barnets oplevelse. Det er okay, at barnet ikke har lyst til at spise maden og at det gør barnet sur, men det forventes at barnet sidder med ved bordet.

Samspilstemaerne (Anne Linder)

At udvikle sunde og livsduelige børn kræver samspil af høj kvalitet med relationskompetente voksne. En relationskompetent voksen skabes af de 8 samspilstemaer som er dialogformer inddelt i hovedtemaerne *følelsesmæssig dialog*, *meningsskabende dialog* og *guidende/vejledende dialog*.

Den følelsesmæssige dialog, handler om at etablere, fastholde og udvikle kontakten.

Samspilstemaerne her er:

1. Vis glæde for barnet
2. Se barnets initiativ – justér dig
3. Inviter til samtale – lyt og svar
4. Giv barnet anerkendelse

Den meningsskabende dialog, handler om at bringe omverdenen ind i relationen via det fælles tredje. Samspilstemaerne her er:

5. Fang barnets opmærksomhed
6. Fasthold barnets opmærksomhed – vis følelser og entusiasme
7. Forbind barnets oplevelse

Den guidende/vejledende dialog, handler om at give barnet handleanvisninger. Samspilstemaerne her er:

8. Fortæl barnet hvad det må og skal. Trin for trin.

Hvad gør vi?

Samspilstema 1 - Vis glæde for barnet:

Vi møder alle børn med positive følelser og vi viser, at vi er følelsesmæssige tilgængelige ved at bekræfte barnet i, at vi holder af det og vi anerkender barnets behov for at blive set, mødt og anerkendt. I en hverdag med en større børnegruppe sørger vi for, at nå alle børn ved små men tydelige signaler om, at vi har set hver enkelt barn. Det kan blandt andet være via smil, øjenkontakt, lettere berøring, et nik eller lignende.

Et eksempel fra vuggestuen:

Det er morgen, flere børn er ved at møde ind og blive afleveret af deres forældre. En pædagog sidder på madrassen og er ved at tage imod et barn. Pædagogen siger godmorgen til barnet med navn, smil og blik. Der kommer en lille dreng hen og stiller sig helt op ad pædagogen. Pædagogen drejer hovedet smiler til drengen, nusser ham på ryggen og siger "Der kom du lige" og vender blikket tilbage til barnet, der er ved at blive afleveret. Drengen går tilfreds videre.

Drengen blev både set, mødt og anerkendt ved små tydelige signaler – uden at det fjernede fokus fra barnet, der er ved at blive afleveret.

Samspilstema 2 – Se barnets initiativ – justér dig:

Vi møder alle børn der hvor de er, vi går i øjenhøjde med barnet og justere os ind på deres perspektiver. Det betyder, at vi er opmærksomme på, hvad der sker i børnegruppen og hos den enkelte. Vi ser positivt på deres initiativer og hensigter fremfor at reagerer på den umiddelbare handling. Vi er nysgerrige, på det barnet siger eller kommunikerer til os, og prøver at forstå invitationen eller intentionen bag det, som gælder både de følelsesmæssige, sproglige og adfærdsmæssige initiativer.

Samspilstema 3 – Inviter til samtale – lyt og svar:

Turtagning er essentiel for al kommunikation og for udviklingen af barnets selvforståelse. Derfor er vi yderst opmærksomme på at give tid til turtagninger i vores dialog med alle børn – også vuggestuebarnet, hvor turtagninger også kan være gestik. Via turtagningen giver vi plads til udvekslinger af følelsesmæssige udtryk, vi er åbne for barnets handlinger eller udtryk, vi giver barnet et passende svar og vi afventer barnets respons. Vi er alle sammen bevidste om det essentielle i turtagninger og derfor forsøger vi at respektere *ikke* at bryde ind i andre voksnes dialoger med børn.

Samspilstema 4 – Giv barnet anerkendelse:

Jævnfør afsnittet - Anerkendelse som kommer forud for nærværende afsnit

Samspilstema 5 – Fang barnets opmærksomhed:

Fælles gensidig opmærksomhed er en forudsætning for at lære. Vi har derfor fokus på at skabe en fælles og rettet opmærksomhed med alle børn. Vi har øje for hvad der optager barnet, hvor vi passer os ind – men det kan også være os voksne, der fanger barnets interesse og på den måde får et fælles tredje med barnet. I vuggestuealderen kan en gensidig opmærksomhed være den voksne, der fanger barnets blikretning og sætter ord på det barnet ser. Det kan også være den voksne, der kan fange barnets opmærksomhed ved at pege og sige "Se her".

Samspilstema 6 – Fasthold barnets opmærksomhed – vis følelser og entusiasme:

Vi beskriver og formidler fællesoplevelser med det enkelte barn med følelser og entusiasme, så episoden opleves som meningsfuld for det enkelte barn. Oplevelsen vil stå klarere for barnet når den voksnes formidling af oplevelsen signalerer, at "denne oplevelse er betydningsfuld". Ved at fastholde barnets opmærksomhed om et fælles tredje, trænes barnets koncentration og vedholdenhed, som er en væsentlig færdighed i al form for læring.

Samspilstema 7 – Forbind barnets oplevelse – uddyb og forklar:

Vi forbinder barnets oplevelse med fortid og fremtid, både for at udvide den aktuelle oplevelse hos barnet og for at give barnet erfaringer omkring tid, hvilket overskrider barnets her og nu oplevelse.

Et eksempel fra børnehaven:

Det er morgen på stuen, der hænger et hjemmelavet indianer pandebånd af pap på den ene stol. Et barn tager pandebåndet og viser den til den voksne. Den voksne referer med det samme til deres fælles oplevelse af dagen før, hvor de legede indianere på legepladsen. "Kan du huske vi legede indianer i går? På legepladsen"? Barn: "Ja mig og X". Voksen "Du havde en med grøn fjer, vi lavede den sammen lige her ved bordet", "Har du taget den med hjem i går da far hentede dig?". Osv. Samtalen fortsætter over noget tid.

Samspilstema 8 – Fortæl barnet hvad det må og skal. Trin for trin:

Børn reagerer positivt på guidning i forhold til hvad, der forventes af dem "Du må gerne" eller "Jeg vil gerne have at du...", frem for påbud som "Du må ikke..." eller at barnet helt selv skal prøve at lure hvad, der forventes i en given situation. Vi vejleder derfor det enkelte barn på en positiv måde trin for trin om hvad, der forventes af barnet.

Vi markerer samtidig tydeligt begyndelser – "Så nu skal vi spise" og slutninger – "Du er færdig med at spise, tak for mad". Dette giver barnet en fornemmelse for tidsrammen, hvilket udvikler selvkontrol og evnen til at planlægge.

Et eksempel fra vuggestuen:

Et barn er ved at være færdig med at spise. Barnet skubber tallerkenen væk. Den voksne spørger "Er du færdig med at spise?". Barnet nikker og den voksne siger "Godt, jeg trækker stolen ud, så kan du kravle ned". Den voksne trækker stolen ud og barnet kravler ned. Da barnet er nede, siger den voksne "Så må du gerne tage din tallerken og skrabe maden ned i skraldespanden". De gør det sammen og den voksne siger "Så sætter du tallerkenen på rullebordet". Og sådan fortsætter det.

Zonen for nærmeste udvikling (Lev Vygotsky, Jerome Bruner)

Zonen for nærmeste udvikling er "området", hvor læring er muligt og det er den zone, vi skal placere os i, når vi vil støtte børn i at lære nye færdigheder – både fysiske og psykiske færdigheder.

Zonen for nærmeste udvikling defineres som afstanden mellem et barns aktuelle udviklingsniveau og dets potentielle niveau. Det vil sige, at Zonen for nærmeste udvikling ligger lige imellem det barnet allerede kan på egen hånd og det som barnet har brug for hjælp til at mestre selv. Det betyder, at barnet bliver i stand til at rykke sig til sit potentielle udviklingsniveau med den rette støtte og vejledning. Barnet skal udfordres tilpas, det vil sige:

- ligger udfordringen inden for det barnet kan klare på egen hånd, sker der ingen udvikling
- ligger udfordringen uden for barnets nærmeste udviklingszone, vil barnet føle sig frustreret og der vil ikke være nogen læring tilstede
- ligger udfordringen derimod inden for barnets nærmeste udviklingszone, vil der være en læring og en udvikling tilstede hos barnet. Det vil samtidig give en oplevelse af at mestre, at lykkedes og oplevelsen kan ligges i rygsækken med succesoplevelser, som skaber barnets selvværd og selvtillid.

For at nå det potentielle udviklingsniveau anvendes stilladsering som middel. Metaforen er lånt fra byggeindustrien og referer til et stillads, som betyder, at den voksne med sin guidning

fungerer som en midlertidig støtte ved barnets tillæring af nye færdigheder. Stilladset fjernes først helt, når barnet behersker færdigheden.

Hvad gør vi?

Vi er opmærksomme på, ikke bare hvad barnet kan – men også på, hvor barnets nærmeste udviklingszone er, det vil sige det næste trin i barnets mestring af færdigheder. For at få øje på dette trin er vi nærværende, observerende og reflekterende i vores daglige arbejde. Vi har øje på det enkelte barn og er opmærksomme på barnets færdigheder og dets initiativer og signaler. Derudover sparrer vi ud fra vores faglige kunnen med hinanden indbyrdes på stuerne, men også på tværs af huset, for at få flere og andre vinkler på det enkelte barns nærmeste udviklingszone og på hvordan vi bedst muligt støtter barnet i at komme derhen.

Vi støtter barnet på en omsorgsfuld, ressourcefokuseret og anerkendende måde med tilpas udfordring og tilpas mængde af frustration. Det er for, at barnet oplever succes med at mestre, fremfor at være blevet udfordret uden for sin udviklingszone og dermed oplever et nederlag og danner en erfaring om ikke at kunne mestre på egen hånd.

Ved at vi som voksne er tålmodige og giver tid til at barnet kan øve sig, hjælper vi børnene til at blive ihærdige og vedholdende.

Eksempel fra børnehaven:

Stuen passer undulater. Den voksne tager 2 børn med om til undulaterne og går ind i skuret, hvor fuglefrøene står i en plasticbeholder. Børnene kan selv åbne den og øser frø op i en liter kande. Alle går ud, hen til lågen og ind til det udendørs område. Vi låser op og skal til at gå ind, hvilket får alle undulaterne til at flyve rundt. Barn 1 går ind til undulaterne, men barn 2, som står med kanden i hånden, vil ikke. Den voksne bukker sig ned og taler med barnet om det, der sker, men accepterer at barnet ikke vil ind. Vi kalder på barn 1, som kommer og får kanden og går ind og hælder frøene op. Dette gentager sig de næste par dage, men på fjerde dagen vil barn 2 gerne med ind, hvor hun nu stiller sig lige ved siden af lågen.

Her ses et eksempel hvor det er en psykisk mestring, der er tale om. Barnet er ikke fortroligt med undulaterne og det ville være en overskridelse af barnets nærmeste udviklingszone, hvis barnet var blevet presset med ind i undulatburet. Omvendt ville der ingen udvikling have været tilstede, hvis den voksne efter første forsøg havde tænkt, at barn 2 nok ikke er så glad for undulaterne og i stedet tager nogle andre med de andre dage. På den måde havde barn 2 ikke fået muligheden for at tilegne sig en ny færdighed. Den voksne i eksemplet udfordrer barnet lige tilpas. Barnet kommer med, bliver vist og guidet og barnets grænse bliver taget alvorligt, men barnet bliver stadig udfordret ved at komme med hver dag og lige så langsomt bliver barnet fortroligt nok til at kunne gå med ind.

Eksempel fra vuggestuen:

Klokken er 9.00 og formiddagsmaden er netop kørt ind på stuen. Flere af de større børn løber hen til bordene, finder sig en stol, kravler op og sætter sig. Et lille barn på ca. 1,5 år går hen til en Trip Trap stol og forsøger at trække den ud. Den voksne får øje på barnet. Den voksne siger, "du vil gerne derop og sidde, se her nu trækker vi stolen ud". Den voksne trækker forsigtigt i stolen og barnet hjælper. Da stolen er kommet bare lidt ud kan barnet selv skubbe stolen længere ud og den

voksne stopper med at hjælpe. "Ja se nu der, du fik stolen ud, nu kan du kravle op". Barnet kommer nemt op på det første trin uden hjælp, næste trin er lidt sværere. Barnet prøver at hive sig op, men går lidt i stå. Den voksne støtter ganske lidt med hånden bag på numsen, så barnet kommer helt op. Barnet er nu kommet op og sidder på knæ på stolen. Den voksne siger, "Sådan du kom helt op, nu skal du vende dig rundt, så du kommer ned at sidde på numsen". Barnet ser lidt nervøs ud og den voksne støtter ved at holde fast i barnet, mens hun guider barnet i at komme rundt. "Se nu her, det her ben skal vi have ned her". Mens hun guider barnet, gør hun det, hun siger, altså hjælper foden under numsen osv. Barnet kommer om at sidde på numsen og ser stolt ud. Den voksne siger, med et stort og anerkendende smil og nik, "Du kom helt op at sidde".

Den voksne er hele tiden opmærksom på barnets nærmeste udviklingszone ved at have øje for, hvornår barnet kan selv og for hvornår barnet har brug for en lille smule støtte for at kunne selv. Via stilladsering som metode, får den voksne givet den rette mængde støtte til barnet. Den voksne skubber blidt bag på numsen, så barnet stadig skal bruge sine egne kræfter for at komme op. Det giver barnet en fornemmelse af, hvad der skal til for at kunne komme helt op. Da barnet sidder på knæ på stolen, observerer den voksne, at barnet er usikkert og støtter derfor lidt mere, men uden at overtage processen for barnet. Barnet er stadig selv med til at sørge for, at det kommer om at sidde på numsen.

Den voksne giver hele tiden barnet lov til at øve sig i en tryk situation, som sker med en tilpas udfordring, så barnet oplever at mestre udfordringen.

Hvis den voksne ikke havde haft øje for barnet nærmeste udviklingszone, havde hun formentligt set barnet stå ved stolen og båret barnet op på stolen. Barnet havde så gået glip af en mulighed for at øve sig i egne færdigheder.

Vi er bevidste om, at børn i perioder kan gå et udviklingstrin tilbage, selv om de har tillært sig en ny færdighed. Det kan være i perioder, hvor der sker noget nyt, noget der er svært eller der på den ene eller anden måde er uro i barnets liv. Barnet har i disse perioder behov for ekstra opmærksom og omsorg. Her støtter vi blot barnet i, igen at mestre det barnet allerede har tillært sig *uden* at italesætte, at "Barnet allerede godt kan det" eller forlange, at barnet skal gøre det selv – når nu vi ved, at barnet kan det!!

Selvhjulpenhed og aktiv læring (Lise Ahlmann, Ole Henrik Hansen, VIDA og John Dewey)

Selvhjulpenhed i det pædagogiske arbejde handler om, at vi altid har fokus på børns ret til at lære og til at udvikle sig. Børn er aktive og kompetente, det vil sige, at børn fra den spæde start er medaktører i deres egen udvikling og spædbarnet er udstyret med færdigheder, som kun kan videreudvikles ved at blive brugt. Mennesker lærer altså ved at gøre sig erfaringer, derfor arbejder vi ud fra et aktivt læringsbegreb, hvor børn betragtes som aktive i deres egne læreprocesser. Viden konstrueres i det enkelte individ gennem refleksion og rekonstruktion af erfaringer, vi skal derfor have en masse erfaringer om livet ved at gøre ting, prøve ting og udforske ting. Det er derfor vigtigt, at børn skal have lov til at prøve selv.

Børn kan rigtig meget selv og vil rigtig meget selv, så målet med selvhjulpenhed er, at få synliggjort alle de kompetencer børn besidder, som de i en travl hverdag, eller med overhjælpsomme voksne, ikke får mulighed for at tilegne sig, vise eller udvide.

Udgangspunktet for selvhjulpenhed skal altid være barnets egen motivation, det handler om at støtte barnets initiativer og følge op på barnets signaler. Barnet og dets perspektiv bliver på den måde inddraget og barnet får muligheden for at øve sig i egne færdigheder. Det støtter

selvstændighed, selvtillid og selvværd og når barnet lykkes et sted, lagrer erfaringen sig og det følger med barnet videre til næste udfordring, så barnet får sig en bagage af oplevelser præget af "Jeg kan godt". Barnet får mod på udfordringer, det styrker barnets selvstændighed at kunne selv og samtidig gør det barnet løsningsorienteret og robust.

Hvad gør vi?

Først og fremmest lader vi barnet gøre det, det selv kan! Vi lader altid barnet prøve selv og dermed giver vi barnet tid til at prøve at lykkedes på egen hånd. Det kræver tid og tålmodighed! Det betyder, at vi er afventende men opmærksomme på at træde til og guide trinvis, anerkendende og motiverende hvis barnet har behov for hjælp til at lykkedes. Sammen med barnet finder vi løsningsmuligheder på barnets udfordringer og hjælper med at finde alternative handlemuligheder.

Eksempel fra børnehaven:

Alle børn er på vej ind fra legepladsen. Et barn sidder på gulvet og sparker med benene og giver klart udtryk for frustration med lyde. En voksen henvender sig til barnet. "Jeg kan se, at du prøver at få din sko af, kom lad mig hjælpe dig". Den voksne tager fat i barnets hånd og sammen skubber de skoen af, mens hun guider mundtligt, "Se nu tager du fat her og så skubber du skoen af, sådan her". Den voksne siger med et stort smil på læben "Sådan, du fik skoen af, nu kan du sætte den over på din plads".

Med tålmodighed, guiden og anerkendelse får den voksne styrket barnets selvhjulpenhed og barnets mestringsfølelse. Barnet var frustreret og vi må formode, at det ikke føltes som en succesoplevelse for barnet, inden den voksne fik øje på barnets signaler. Men med den voksnes hjælp blev barnet set og bekræftet i det han prøvede på, nemlig at tage skoen af og hjulpet til selv at være med til at løse situationen. På den måde ender barnet med at opleve succes og erfare oplevelsen af, at "Jeg kan godt". Den voksne kunne også have valgt at tage skoen af for barnet og sætte skoene på plads i garderoben. Her ville barnet sidde tilbage med en erfaring af, "Jeg kan kun få min sko af ved at vise, at jeg er frustreret, for så kommer den voksne og hjælper". Det vil sige en oplevelse af, at det er den voksne, der kan og ikke mig!

I vores dagligdag er vi bevidste om, at vi anvender alle rutinesituationer såsom måltider, bleskift, garderobesituationer osv. som oplagte læringsrum til, at alle børn kan øve sig i selvhjulpenhed. Vi opfordrer og motiverer børnene til at deltage i alle rutiner og daglige praktiske gøremål.

Et eksempel fra vuggestuen:

3 børn er på badeværelset med 1 voksen. 2 børn er ved at vaske fingre og den sidste står i kø. Pigen, der står i kø, går pludselig hen til en vasketøjskurv med klude. Pigen tager en stor håndfuld klude og går hen til vasken med dem og hælder dem ned i vasken, hvor det andet barn var ved at vaske hænder. Pædagogen ser det og siger "Ja sådan x du har hentet klude, dem skal vi have gjort våde, så vi kan tørre vores hænder og mund efter suppen". "Måske i kan hjælpe hinanden med at få gjort dem våde, så vi kan få dem herop i vognen". De 3 børn er alle i gang med at gøre kludene godt våde og det ene barn får hevet flere drivvåde klude væk fra vasken og over mod vognen. Den voksne ser det og siger, "Hov se nu der, hvor de drypper, vi må lige vride dem". Hun stiller sig bag barnet og tager fat i barnets hænder og vrider sammen med barnet kludene og siger, "Nu kan du putte dem over i vognen". Barnet tager kludene og ligger dem over i vognen, hvor der også er

hagesmække. Da alle kludene er kommet over hjælpes alle 3 børn med at køre vognen på hjul ind på stuen, imens den voksne er tæt på for at hjælpe ved behov. Da de kommer ind på stuen, tager det ene barn en stak af hagesmækkene og begynder at dele ud til sine venner, som sidder ved bordet. Den voksne nikker til barnet og bekræfter barnets initiativ og barnet fortsætter.

Børnenes mulighed for at øve sig i selvhjulpenhed fortsætter under hele måltidet, hvor børnene selv tager suppe fra skålen, selv hælder mælk op og selv tager brød – alt sammen med støtte fra den voksne ved behov. Børnene opfordres til at hjælpe hinanden før, under og efter måltidet, de rækker skålen og kurven med brød videre til hinanden og de store hjælper de små med at få hagesmækken af, når de er færdige med at spise. De smider hagesmækken til vask, tager en klud og tørre selv deres mund og hænder og smider kluden til vask. Børnene tager deres tallerken, skraber suppen ned i skraldespanden med skeen, sætter tallerken på madvognen, sætter skeen i en kande osv.

Børnenes signaler og initiativer bliver i den grad set, forstået, taget alvorligt og fuldt op på.

Børnene får selv lov og der sættes tid af til det. Der er tålmodighed fra de voksnes side, som giver børnene mulighed for at kunne selv!

Ressourcesyn (VIDA)

Negative forventninger til børn har tendens til at blive forstærket og barnet får et negativt selvbillede! Derfor bygger vores pædagogiske tilgang til alle børn på et ressourcefokuseret syn.

Det betyder, at vi ser alle børn som børn med potentialer og har fokus på styrker – frem for mangler. Ved at sætte fokus på, og støtte op om, barnets styrker og ressourcer, styrkes barnets selvværd og selvtillid, som afstedkommer trivsel, som så igen skaber overskud til udvikling. Det er nemmere at udvikle sig, når man er i et positivt defineret felt. Det gøder jorden for udvikling.

At anlægge et ressourcefokuseret syn på alle børn er et led i at minimere reproduktionen af social ulighed og den negative sociale arv. Ved at bryde den negative sociale arv, øger vi barnets livschancer.

Hvad gør vi?

Med et resourcesyn sigter vi mod at skabe positive mønstre for barnet i fællesskabet. Vi møder alle børn med positive forventninger og søger efter deres ressourcer med henblik på at støtte det enkelte barn i at komme videre via brug af dets ressourcer. Vi har derfor fokus på det vi gerne vil have mere af, i stedet for at give opmærksomhed til den adfærd, eller den handling, vi ikke ønsker mere af. Det vil sige, at vi italesætter, fokuserer, støtter og reagerer ud fra det som barnet kan og ikke ud fra det barnet ikke kan. Vi taler om børns udviklingssider, som er de færdigheder barnet endnu ikke har tillært og vi støtter barnet i denne tillæring via det barnet allerede kan i forvejen. Vi tager derfor altid udgangspunkt i barnets styrker og ressourcer og via zonen for nærmeste udvikling hjælper vi barnet videre i tillæringen af færdigheder. Vi anvender blandt andet redskabet Ressourceblomsten, som er en metode, der går ud på, at de voksne skal udfylde alle ”barnets blomsterblade” med ressourcer, styrker og kunnen. Herefter skaber vi rammerne ud fra hvad den enkelte kan for at styrke og give barnet troen på sig selv – det giver barnet succesoplevelser.

Eksempel fra vuggestuen:

Et barn på 2 år er begyndt at bide de andre børn ofte, det er særligt i overgange eller i ustrukturerede sociale sammenhænge så som leg på stuen, legepladsen og lignende. Pædagogerne

på stuen vælger at udfylde en Ressourceblomst for at få et billede af, hvor dette barns styrker ligger og hvor barnet trives og er i gode samspil. Der bliver blandt andet skrevet – ”X er god til at fordybe sig med en voksen tæt på eller med 1-2 andre børn, særligt Lego eller dyr fanger X”. ”X er selvhjulpnen og vil rigtig gerne gøre ting selv samt hjælpe både de andre børn og voksne med at klare ting”. Pædagogerne tager udgangspunkt i barnets styrker og vælger at have fokus på, at X skal hjælpes i gang med aktiviteter, som de ved X er god til at fordybe sig i, når de er på stuen. De voksne beslutter også, at have fokus på at inddrage X i de daglige rutiner og gøremål i overgangene, så X oplever at gøre det X er god til og det som X mestrer. Det styrker både X’s selvtillid, at få lov at gøre det X er god til, samtidig med at X ikke lades alene i de sociale sammenhænge hvor X har det mere svært.

En måde at arbejde med et resourcesyn på kan også være at gøre både det enkelte barn og børnegruppen opmærksom på den enkeltes styrker og ressourcer. Vi er opmærksomme på at italesætte de positive oplevelser og har fokus på at fremme det enkeltes barns positive livsfortælling via ting det enkelte barn lykkes med. Det betyder, at vi via et resourcesyn arbejder med at styrke de positive narrativer om alle børn i børnegruppen for at styrke barnets selvværd og de andre børns billede af den enkelte. Vi italesætter det positive i handlingen – frem for det negative.

Eksempel fra børnehaven:

Der er samling på stuen. Vi sidder på gulvet i en rundkreds, så vi alle kan se hinanden. Vi skal lege ”Den varme stol”. Det barn som i dag skal være i Den varme stol sidder i midten af rundkredsen. Vi har et papir, som er en form for et diplom, hvorpå vi skriver barnets navn, mens gruppen tænker på, hvad de vil sige til barnet i midten. Et barn fra rundkredsen starter med at sige en pæn ting til sin ven i midten, det kan være, ”Jeg kan godt lide at lege med dig” eller ”Du er god til at spille bold, hjælpe, tegne osv.”. Alle de ting som børn og voksne siger skrives på papiret. Til slut ser vi alle på papiret og konstaterer, at der næsten ikke kan stå mere, for der var så mange pæne ting at sige til og om barnet i Den varme stol. Papiret hænges op på barnets garderobeplads, så det kan komme med hjem.

Det er en leg, som er meget efterspurgt på stuerne, alle vil gerne være med og børnene bliver mere og mere kreative omkring hvad, der kan siges til hinanden.

Afslutning

Ud fra denne beskrivelse af det fælles faglige fundament i Strandbo er alle medarbejdere, forældre og eventuelle interesserede samarbejdspartnere bekendt med, hvordan vores faglige tilgang til Strandbos Kerneopgave overordnet udmøntes – både ud fra et teoretisk perspektiv samt ud fra et praktisk perspektiv belyst gennem givne eksempler.